

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2019/11 (Değişik İşler)

Karar Sayısı : 2021/3

Karar Tarihi : 14/1/2021

R.G. Tarih-Sayısı : 6/3/2021-31415

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Büyük Türkiye Partisi

DAVANIN KONUSU: Büyük Türkiye Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebidir.

I. DAVANIN GEREKÇESİ

Büyük Türkiye Partisi kuruluşuna dair bildiri ve eklerini 6/6/2016 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır. İlk Büyük Kongre'sini süresinde yapmayan ve zorunlu organlarını oluşturmayan Parti hakkında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca 28/5/2019 tarihinde düzenlenen iddianame ile kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talep edilmektedir.

II. İDDİANAME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 28/5/2019 tarihli ve 51047475/2019-524 sayılı iddianamesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Davalı Parti 02.07.2017 tarihindeki kurucular kurulu toplantısı ile genel başkan, merkez karar yönetim kurulu ve disiplin kurulu seçimi yapıldığını sonrasında başkanlık divanı oluşturulduğunu belirterek buna ilişkin alınan kararları, bazı kurucular kurulu üyelerinin bir başkasını vekil tayin ettiğine ilişkin vekâletname olduğu iddia edilen belgeleri ve diğer evrakı Başsavcılığımıza sunmuştur.

Sunulan belgeler üzerindeki inceleme sonucunda davalı partiye 19.07.2017 tarih ve 1306 sayılı yazımızla; “Kuruluşu yapılan siyasi partilerde kuruluş aşamasında oluşturulan geçici genel başkan ve merkez karar yönetim kurulunun ilk büyük kongreyi yapıncaya kadar parti yönetiminde bulunabildikleri, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 16/8. maddesine göre kurucular kurulunun ilk büyük kongreyi yapıncaya kadar bu kongrenin tüm yetkilerini kullanma hakkına sahipse de kurucular kurulunun seçimli toplantı yöntemlerine uymak zorunda olduğu, kuruluş şamasında oluşturulan geçici parti yönetiminin yerine yeniden seçim ile görevlendirme yapılabilmesinin 2820 sayılı Kanun'un 21/1. maddesine göre yargı gözetimi altında yapılan seçim ile mümkün olduğu, diğer yandan 2820 sayılı Kanun'un 14. maddesinde büyük kongrenin toplanma usulü belirlenmiş olduğundan geçici süre ile bu kongrenin yetkilerini kullanan kurucular kurulunun da toplanma usulünün bu kurullara bağlı olacağı, Kanun'da siyasi partilerin genel kurul toplantılarına vekâleten katılmaya ilişkin bir düzenleme de bulunmadığı dolayısıyla alınan kararlar ve yapılan seçimlerin Kanun'a uygun olmadığından siyasi parti siciline işlenmediği belirtilerek kuruluş aşamasında oluşturulan geçici yönetimin süresi içerisinde yargı gözetiminde seçimli ilk büyük kongresini yapması gerektiği hususu” bildirilmiştir.

Mamak 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının 17.01.2018 tarih ve 19816 sayılı seçim sonuç tutanağından anlaşıldığı üzere; davalı partinin 14.01.2018 tarihinde yaptığı merkez teşkilat organları seçiminde başkan ile birlikte merkez karar ve yönetim kuruluna 10 asıl ve 7 yedek üye, merkez disiplin kuruluna da 4 asıl ve 6 yedek üye seçilmiştir.

Bu kez de davalı partiye 05.03.2018 tarih ve 2018/105 sayılı yazımızla; “Kongre evrakının incelenmesinde, kongrede 2820 sayılı Kanuna aykırı biçimde tüzük değişikliği yapıldığı, bu değişiklikler gözetilerek yapılan merkez organları seçimlerinin de Kanun’a uygun olmadığı, siyasi partilerin merkez karar ve yönetim organları ile disiplin organı üye sayılarının 2820 sayılı Kanun’un 16. ve 17. maddelerinde gösterilen zorunlu sayıdan az olamayacağı göz ardı edilerek yapılan seçimin de geçerli bir seçim olduğunu kabul etmenin mümkün olmadığı, ayrıca 2820 sayılı Kanun’un 6/2. maddesine göre kimsenin birden fazla parti üyesi olamayacağı, aksi halde üyelik sıfatının bu siyasi partilerin hepsinde sona ereceği belirtilmesine rağmen Demokratik Sol Parti’de üye kaydı bulunan Mehmet Işık’ın parti genel başkanlığına seçildiği, diğer yandan parti, kurucu üyeliğinden istifa ettiği bildirilen bir kısım partilinin merkez karar ve yönetim kurulu ve merkez disiplin kurulu yedek üyeliğine seçildiklerinin anlaşıldığı, bu itibarla tüzük değişikliği ve merkez organları seçimlerinin Kanun’un emrettiği hükümlere göre yapılmaması nedeniyle sicil kayıtlarımıza işlenmediği ve parti kongresinin yenilenerek eğer tüzükte değişiklik yapılacaksa 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nun emredici hükümlerine aykırı bir düzenleme yapılmadan değişiklik yapılması ve Kanun’a uygun bir tüzük ile yeniden seçim yapılması hususu” bildirilmiştir.

5/3/2018 tarih ve 2018/105 sayılı yazımız üzerine yeniden kongre kararı alan davalı parti, 8/4/2018 tarihinde yaptığı kongrede Mamak 3. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının 11/4/2018 tarih ve 110080 sayılı seçim tutanağından anlaşıldığı üzere başkan ile birlikte merkez karar ve yönetim kuruluna 50 asıl ve 10 yedek üye, merkez disiplin kuruluna da 7 asıl ve 3 yedek üye seçmiştir. Davalı partinin Merkez Karar ve Yönetim Kurulu asıl üyeliğine seçilen toplam on kişinin başka partilere üye oldukları tespit edilerek 2820 sayılı Kanun’un 6. maddesi gereği her iki partideki üyelikleri sonlandırılmıştır.

Gerek 10 mükerrer üyenin üyeliklerinin sonlandırılması gerekse genel başkan olarak seçilen kişinin aynı zamanda Merkez Karar ve Yönetim Kurulu asıl üyesi olarak seçilmesi sebebiyle parti tüzüğüünün 59. maddesinde düzenlenen Merkez Karar ve Yönetim Kurulu asıl üye sayısının 50 kişiden oluşacağı hükmüne uyulmamıştır.

Ayrıca evrakın incelenmesinde Genel Başkan, 24 Merkez Karar ve Yönetim Kurulu asıl üyesi, 7 Merkez Karar ve Yönetim Kurulu Yedek üyesi, 4 Merkez Disiplin Kurulu asıl üyesi ve 1 Merkez Disiplin Kurulu yedek üyesi olmak üzere toplam 37 kişinin 2820 sayılı Kanun’un 10. maddesi gereği siyasi partiler sicil dosyasına konulması gereken belgelerinin eksik olduğu tespit edilerek 4/6/2018 tarihli ve 302 sayılı yazımızla eksikliklerin giderilmesi istenmişse de davalı partiye yapılan tebligat bila-tebliğ olarak dönmüştür. Yaptırılan adres araştırması da sonuçsuz kalmıştır.

Bu itibarla; davalı parti yukarıda açıklandığı üzere tüzel kişilik kazandığı 6/6/2016 tarihinden bu yana iki yıl içinde kanunun aradığı şekilde ilk büyük kongresini yapmamış ve zorunlu organlarını oluşturamamıştır.”

III. İNCELEME

1. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesi, Raportör Ömer DURSUN tarafından hazırlanan rapor, ilgili Anayasa ve kanun hükümleri, bunların gerekçeleri ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Büyük Türkiye Partisinin süresi içinde ilk Büyük Kongresini yapmadığını ve zorunlu organlarını oluşturmadığını ileri sürerek kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

3. Anayasa Mahkemesinin 25/6/2020 tarihli ve 337873531/115.02/295/1414 sayılı savunma isteyen yazısının tebligatı, bildirilen Parti adresinde kimsenin bulunamaması nedeniyle Parti sicil dosyasından edinilen bilgilerle Partinin kurucu üyesi olduğu belirlenen Ali Çetin'e 15/8/2020 tarihinde yapılmıştır. Parti, süresi içinde herhangi bir savunma yapmamıştır.

4. 2820 sayılı Kanun'un;

- 6. maddesinin ikinci fıkrasında *"Kimse, aynı zamanda birden fazla siyasi partinin üyesi olamaz, aksi halde üyelik sıfatı bu siyasi partilerin hepsinde birden sona ermiş sayılır."*,

- 14. maddesinin sekizinci fıkrasında *"Büyük kongre ilk toplantısını yapıncaya kadar, bu kongrenin yetkilerini kurucular kurulu kullanır."*,

- 16. maddesinin birinci fıkrasında *"Siyasi partilerin merkez karar, yönetim ve icra organları parti tüzüğünde belirtilen isim, şekil ve sayıda kurulur. Büyük Kongrece seçilecek merkez organlarının her birinin üye sayısı 15'den az olamaz."*,

- 17. maddesinde *"Siyasi partinin merkez disiplin kurulu, bu Kanunda ve parti tüzüğünde gösterilen şekilde kurulur. Bu kurulun üye sayısı yediden az olamaz."*,

- 21. maddesinin birinci fıkrasında *"Siyasi partilerin genel merkez, il ve ilçe organları seçimleri ile il kongresi ve büyük kongre delegelerinin seçimleri, yargı gözetimi altında gizli oy ve açık tasnif esasına göre ... yapılır."*,

- 32. maddesinin ikinci fıkrasında ise *"Siyasi partilerin disiplin kurullarında görev alanlar, kongreler, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki parti grubu üyelikleri hariç, partinin diğer organ, kurul ve görevlerinde bulunamaz, partiye bir hizmet bağıyla bağlı olamaz ve partiden herhangi bir suretle gelir sağlayamazlar."*

hükümleri yer almaktadır.

5. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesi ve Parti sicili incelendiğinde;

- 2/7/2017 tarihinde yapılan Kurucular Kurulu Toplantısı'nda Kurucular Kurulunun Büyük Kongre yetkilerini kullanırken 2820 sayılı Kanun hükümlerine uygun davranmak zorunda olduğu, Parti organlarının belirlenmesi için yapılacak seçimin yargı gözetiminde yapılmadığı, Büyük Kongre'nin toplantı usullerine uyulmadığı,

- Mamak 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının 17/1/2018 tarihli ve 19816 sayılı Seçim Sonuç Tutanağı'ndan anlaşıldığı üzere davalı Partinin 14/1/2018 tarihinde yaptığı merkez teşkilat organları seçiminde başkan ile birlikte Merkez Karar ve Yönetim Kuruluna 10 asıl ve 7 yedek üyenin, Merkez Disiplin Kuruluna da 4 asıl ve 6 yedek üyenin seçildiği,

- 14/1/2018 tarihinde yapılan toplantıya ilişkin Mamak 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının 17/1/2018 tarihli ve 19816 sayılı Seçim Sonuç Tutanağı'na göre Merkez Karar ve Yönetim Kuruluna 10 üyenin, Merkez Disiplin Kuruluna 4 üyenin seçildiği, ayrıca Demokratik Sol Partide üye kaydı bulunan Mehmet Işık'ın parti genel başkanlığına seçildiği, diğer yandan Parti kurucu

üyeliğinden istifa ettiği bildirilen bir kısım partilinin Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ve Merkez Disiplin Kurulu yedek üyeliğine seçildiği,

- 8/4/2018 tarihinde yapılan toplantıya ilişkin Mamak 3. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının 11/4/2018 tarihli ve 110080 sayılı Seçim Sonuç Tutanağı'na göre Merkez Karar ve Yönetim Kuruluna 50 üyenin, Merkez Disiplin Kuruluna da 7 üyenin seçildiği ancak Merkez Karar ve Yönetim Kuruluna seçilen 10 üyenin başka partilere üye olduğu ve parti genel başkanı seçilen kişinin Parti Merkez Karar ve Yönetim Kuruluna da seçildiği, ayrıca iki partide üyelikleri bulunan ve Merkez Karar ve Yönetim Kuruluna seçilen 10 üyenin her iki partiye ilişkin üyeliklerinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından sona erdirildiği,

- Parti üyelikleri sona erdirilenler dışında 37 üyenin 2820 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince siyasi partiler sicil dosyasına konulması gereken belgelerinin eksik olduğu

tespit edilmiştir. Anılan işlemlerin yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

6. Büyük Türkiye Partisinin Büyük Kongre'sini bugüne kadar 2820 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak yapmadığı tespit edilmiştir.

7. Anılan Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrasında siyasi partinin en yüksek organının büyük kongre olduğu, yedinci fıkrasında ise ilk büyük kongrenin partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplanması gerektiği belirtilmiştir.

8. Söz konusu madde uyarınca gerekli kuruluş bildirisi ve eklerini 6/6/2016 tarihinde İçişleri Bakanlığına vererek Kanun'un 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmış bulunan Partinin bu tarihten itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekmektedir.

9. Kanun'un 121. maddesinin birinci fıkrasında "*Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır.*" denilmektedir. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinin (2) numaralı bendinde ise ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması durumu derneğin kendiliğinden sona erme nedenlerinden biri olarak sayılmıştır.

10. Açıklanan nedenlerle 6/6/2016 tarihinde tüzel kişilik kazanan ve ilk Büyük Kongre'sini süresinde yapmayan Partinin hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti gerekir.

11. Öte yandan 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrasında "*Kapanan bir siyasi partinin malları, büyük kongre toplanma yeter sayısının salt çoğunluğunun oyu ile alacağı bir karar üzerine, bir diğer siyasi partiye veya başka bir parti ile birleşmek için kapanma kararı alınmışsa, birleşeceği partiye, ilgili partinin de kabul etmesi şartıyla devredilebilir. Aksi halde kapanan siyasi parti malları Hazineye geçer.*" denilmektedir. Bu itibarla tüzel kişiliği sona eren Partinin mallarının Hazineye geçmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Büyük Türkiye Partisinin 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 121. maddesinin yollamasıyla 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesi gereğince dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğine,

Esas Sayısı : 2019/11 (Değişik İşler)

Karar Sayısı : 2021/3

B. Partinin tüm mallarının 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Hazineye geçmesine,

C. Gereğinin yerine getirilmesi için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

14/1/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI